

Handläggare
Mia Agvald Jägborn

Datum
2012-08-21

Diarienummer

PM: Naturvärden inom detaljplan-området för Rosendalsfältet

Kronparken (BON 3a)

Kronparken är i ett regionalt, men även nationellt, perspektiv ett unikt skogsområde. Ingen annanstans i Sverige finner man förmodligen så många 350-åriga tallar. Området skyddades redan under 1700-talet av Gustav III, som rekreativmiljö. Området har idag mycket höga naturvärden, såväl biologiska som sociala, samt kulturmiljövärden.

Kronparken är, alltsedan drottning Kristinas dagar, delad av Dag Hammarskölds väg i en östlig och en västlig halva. Vårdsätravägen har senare kommit att dela området även i en nordlig och en sydlig del. Det innebär att Kronparken idag är uppdelad i fyra kvadranter. NO- och NV-kvadranterna är de mest värdefulla ur biologisk synpunkt och även de delar som förmodligen är mest välfrekventerade av allmänheten. När man talar om Kronparken är det i första hand dessa två delar man menar. Dessa delar är också iordningsställda som friluftsområde, med entretavla, informationspollare och informationsfolder. NO-kvadranten, som också har betas av får under senare år, lyfts även fram som s.k. ”Smultronställe”. Kronparken ingår också i det s.k. ”Gula-stigen-stråket”, ett obrutet grönstråk anlagt på 1930-talet, mellan Stads-trädgården och Skarholmen. Den fysiska Gula stigen löper (idag) i igenom NO- och SV-kvadranterna av Kronparken och berör sålunda inte planområdet, mer än i korsningspunkten mellan Dag Hammarskölds väg och Vårdsätravägen

De största biologiska värdena betingas av gamla, levande och döda (stående och liggande), tallar, kring 350 år gamla. Den största frekvensen av riktigt gamla och grova tallar i Kronparken finns i NV-kvadranten, dvs inom planområdet. De rödlistade svamparna tallticka och vintertagging finns på många tallar. Flera tallar, främst i det västra brynet, bär spår av den rödlistade reliktboken. I en skalbaggsinventering 1983 påträffades 171 skalbaggar knutna till död tall i Kronparken. Det är mer än dubbelt så många dito som man funnit i Fiby urskog.

För att tall-värdena ska bibehållas på sikt är det viktigt att anlägga ett kontinuitetstänkande; föryngring av tall måste gynnas i tillräcklig utsträckning inom eller i närheten av kronparken (t.ex. i Stadsskogen finns gott om ”efterträdare”). Föryngring bör dock inte gynnas på bekostnad av gammeltallar varför det inom själva Kronparken i huvudsak endast är möjligt i luckor som naturligt uppstår då gamla träd dör. I övrigt bör man hålla undan undervegetation, att skapa respektive underhålla gläntor och markblottor så att sandmarksmiljöer och grova tallstammar blir/förblir solexponerade. Samt att låta fallna grova tallstammar ligga kvar. Det är viktigt att tänka på vid planering av ny bebyggelses placering och höjd att de solexponerade syd- och västbrynen inte beskuggas.

Det är också i sammanhanget värt att notera att upplands landskapsinsekt och ansvarsart, den rödlistade cinnoberbaggen, år 2008 hittades på tall (man har hittills ansett att den är knuten i huvudsak till asp/poppel) i NV-kvadranten av Kronparken. Det innebär att den skulle kunna

Plan – och byggnadsnämnden

Postadress: Uppsala kommun, kontoret för samhällsutveckling • 753 75 UPPSALA •

Besöksadress: Stadshuset, Vaksalagatan 15

Telefon: +46 18 - 727 00 00 • Fax: +46 18 - 727 46 61 • E-post: plan-byggnadsnamnden@ uppsala.se

www. uppsala.se

ha lämpliga livsmiljöer även inom planområdet. Cinnoberbagge omfattas av bestämmelserna för Natura 2000, vilket innebär att den är strikt skyddad.

Gamla tallbestånd är en stor brist i det brukade skogslandskapet och Uppsala kommun har, enligt kommunens naturvårdsprogram, ett särskilt ansvar för att bevara och sköta denna unika gamla tallmiljö på sandig mark.

Tallskog och sandmarksmiljöer vid Grindstugan (BON 38 mm)

Detta mindre skogsparti innehåller delvis samma värden som den egentliga Kronparken, dvs gamla tallar samt spår av reliktböck. De grova träden har nyligen karterats (se nedan).

Sandmarkerna i och utanför brynkanten (dvs utanför objektet BON 38) har uppmärksammats under senare år som en riktig ”hot-spot” för arter knutna till sandmiljöer. Även denna miljö är unik eftersom det i Uppsala inte finns många lokaler av denna dignitet. Här finns flera rödlis-tade arter av bin, samt bibagge. Dessa arter omfattas av nationella åtgärdsprogram för beva-rande och åtgärder för att bibehålla och skapa ytterligare biotoper bör därför prioriteras.

Den värdefulla sandmarkslokalen förstördes delvis för några år sedan (2009), då den gamla ridbanan tyvärr täcktes av en gummimatta för paintballverksamhet. Länsstyrelsens och kom-munens naturvårdare har i samarbete under 2010 vidtagit vissa åtgärder för att förbättra bio-topförutsättningarna på en sandyta i västra kanten nära Stadsskogen, inom en del av det som är parkmark enligt gällande detaljplan. Detta med en förhoppning om att arterna skulle kunna sprida sig innan planen genomfördes. Enstaka individer har redan observerats där, men ytter-ligare åtgärder behöver förmodligen vidtas för att förbättra den nya lokalen.

Den befintliga lokalen ligger inom område som är planlagt som gata och kvartersmark i gäl-lande plan. Förhoppningsvis finns det förutsättningar att bibehålla lokalen när planen nu arbe-tas om. Den bör i så fall inte beskuggas av t.ex. byggnader.

Om det inte är möjligt att bibehålla den befintliga lokalen måste kompensatoriska åtgärder fastställas och genomföras i god tid före byggnation. Det bedöms av experter som svårt eller omöjligt att flytta insekterna. Men man kan anlägga nya miljöer och hoppas att de hittar dit. Förutom sandblottor/”bibäddar” i soliga lägen (och med rätt kornstorleksfraktion på sanden) behöver det finnas tillräcklig tillgång på nektarresurser under våren, såsom sälj och en artri-kedom av tidigt blommande örter. Alla åtgärder ska planeras och genomföras i samråd med Länsstyrelsen. Även framtida drift måste säkerställas så att sandmiljöerna inte växer igen eller förstörs i ett senare skede. Man bör dessutom arbeta med kompensationsbiotoper även utanför planområdet, t.ex. på Polacksbacken.

Sandig öppen mark är en bristvara för många arter. Rosendalsfältet är idag den största öppna sandmarksytan i staden, större än Polacksbacken. Det bör vid utbyggnaden skapas/lämnas sandytor på flera håll inom området och i solbelysta lägen, t ex i vägslänter. Dessa ytor får inte slentrianmässigt täckas med ler- och mulljord.

Vattenmiljöer

Vattnet (bäck/dike/dammar) idag finns inom golfbaneområdet bör ses som en värdefull resurs att ta vara på vid utbyggnad. Det är önskvärt med öppen dagvattenhantering för att skapa trev-liga vistelsemiljöer med biologisk mångfald (t ex groddjur och fåglar kan gärna gynnas här).

Gamla träd, utanför Kronparken

En inventering av skyddsvärda träd inom planområdet (utanför Kronparken) är nyligen utförd. Grov tall utgör merparten av träden, men även grov gran, lärk, björk, ask, sälg samt ett antal oxlar (i allé) finns inom området. Alléer är dessutom biotopskyddade. Trädinventeringen åskådliggörs på karta i bilaga 9.

Ekologiska och sociala samband/förbindelser

De vedlevande svamparna är relativt svårspredda men enligt en expertbedömning klarar de nog spridning till den relativt närbelägna Stadsskogen. Insekterna är mer rörliga och de flesta fåglar klarar också att röra sig över barriärer. Det är förstås en fördel med något grönt stråk, med ett visst inslag av träd och buskar, mellan Kronparken och Stadsskogen, där olika arter av mindre och större djur kan röra sig. Om man bibehåller och utvecklar vattenmiljöerna bör man särskilt tänka på säkra stråk för groddjur, vilka lätt förolyckas på trafikerade vägar när de rör sig mellan sina vatten- respektive landmiljöer.

Det behöver förstås finnas attraktiva och säkra stråk för människor att röra sig i genom området och tydliga och välkomnande entréer till friluftsområdena Kronparken och Stadsskogen. En översyn och komplettering av entréerna bör göras när området bebyggs. (Angående gc-vägar, park, lek, idrott v.v. kontakta dessa kompetenser).

Bilagor:

1. Utdrag ur kommunens naturvårdsinventering (1988-1996). Karta och text för objekten BON 3a (innefattar bl.a Kronparken) och BON 38 (Skogspartiet vid Grindstugan). Även kommunens s.k. ”punktobjekt” ”Bistortakärret”, med stor ormrot och myskmadra, redovisas på kartan. (Dessa arter är dock inte rödlistade)
2. Utdrag ur kommunens inventeringar av närrekreationsmark respektive skolornas närnatur (1989). Karta och text.
3. Utdrag ur SGU´s jordartskarta (visar utbredning av sandmark inom området)
4. Utdrag ur planeringsunderlaget ”Uppsala Rikspark” (1997)
5. Utdrag ur ”Naturen på Uppsalaåsen från Sten-Sturemonumentet till Flottsund. - Förslag till Skötsel” (Aronsson, G. och Lennartsson, T, 2000). Karta och text (delområdena 9,10,11,12) artlista (innehåller även äldre uppgifter) samt en kartering av samtliga grova träd i Kronparks-delen av området (utförd 1993). *Detta material finns tyvärr ej i GIS.*
6. Sammanfattning av skalbaggsinventering i artikel av Thure Palm, Entomologisk tidskrift 1985. *Fynden är tyvärr ej inlagda i artportalen.*
7. Uttag ur artportalen 2012-08-14. Lista (samt översiktlig kartbild) över rödlistade arter 1985-2012. För närmare information (och för andra urval) se artportalen.se
8. *Ev. ytterligare info om artfynd (sandmarksarter)- inväntar material från länstyrelsen och experterna.*
9. Inventering av skyddsvärda träd (utanför Kronparken) utförd augusti 2012. Karta och tabell.
10. Publik entréskylt och informationsfolder om Kronparken samt infoblad om ”smultronstället”.
11. Informationsfolder om Gula stigen